

Informatie

Konsumentenproblematiek in het onderwijs

Van de hand van de landelijke werkgroep Konsumentenonderwijs-huishoudkunde N.L.O. is een nota verschenen over *Huishoudkundeonderwijs en de konsumentenproblematiek*.

De vorming van leerlingen tot bewuste konsumenten is sinds lange tijd een belangrijk onderdeel van het vak Huishoudkunde. Onder andere blijkt dat uit het rapport van de Programmacommissie Huishoudkunde, het zogenaamde COLBO-rapport. Huishoudkunde en konsumentenonderwijs zijn in steeds toenemende mate samengegaan.

Willen konsumenten zich in deze maatschappij kunnen handhaven, dan is het nodig dat zij *inzicht* hebben in en *kennis* van het op de markt beschikbare *aanbod*.

Gezien de belangentegenstelling tussen producent en konsument is een gezonde *achterdocht* ten aanzien van dit aanbod op zijn plaats. Die achterdocht zou de konsument ervoor kunnen behoeden mis kopen te doen. Wanneer zij die toch doen, is kennis van *rechten* en *plichten* van belang, maar kennis alleen is niet voldoende. Men moet er ook mee om kunnen gaan, zich niet onder tafel laten praten, de kanalen weten waarlangs recht te halen is en die kunnen gebruiken.

Aan kopen en mis kopen gaat iets vooraf, namelijk de wens tot kopen. Het is van belang te weten wat men wil, wat veel en wat minder waarde heeft en door welke factoren en in welke mate men beïnvloed wordt. Dit bewustzijn bijbrengen, met als gewenst resultaat een *kritische opstelling*, ook ten aanzien van het eigen gedrag, is de taak van konsumentenopvoeding.

Bovendien zal het konsumentenonderwijs moeten *problematiseren*, d.w.z. bijdragen tot het besef dat bepaalde gebeurtenissen als een probleem met een mogelijke oplossing kunnen worden gezien. Te vaak wordt een miskoop of een ondeugdelijk apparaat als tegenvaller of pech beschouwd, of meent men dat men beter had moeten opletten. Dat kan natuurlijk ook zo zijn, maar in veel gevallen bestaat er een zeker recht tegenover detaillist of fabrikant.

Konsumptie is geen geïsoleerd gebeuren. Velen leven met andere mensen in een huishouden, ieder huishouden leeft met andere huishoudens in een samenleving. De konsumptie van de een heeft gevolgen voor de ander, voor de samenleving, het milieu. Andersom hebben de structuur en het beleid van de samenleving consequenties voor de (mo-

gelijke) konsumptie van het individu. Deze wisselwerking is onderwerp van konsumentenonderwijs. Daarbij komen vragen aan de orde als: Waar ligt de *verantwoordelijkheid* van de konsument voor het milieu- en energieprobleem en hoe gaat de konsument met die verantwoordelijkheid om?

Huishoudkunde houdt zich – naast het aanbieden van de nodige kennis en vaardigheden – vooral bezig met de afweging van middelen en behoeften. Het zal duidelijk zijn dat veel huishoudelijke beslissingen het terrein van de konsumptie betreffen: het al dan niet aanschaffen van goederen en diensten, de wijze van gebruik van die goederen en diensten, het al dan niet afdanken. De mogelijkheid om zowel aanschaf en gebruik als het eventueel afdanken van goederen en diensten te behandelen, verbindt huishoudkunde en konsumentenopvoeding met elkaar. *Daarbij heeft de huishoudkunde zich altijd principieel op het standpunt van de konsument gesteld*. Een vak dat het welzijn van de mens wil bevorderen kan niet anders.

Niet alleen de inhoud van huishoudkunde, maakt het vak zo geschikt voor konsumentenonderwijs. Huishoudkunde biedt een andere leerweg dan de meer theoretische vakken. Het vak wil leren vanuit de ervaringen, leren door doen. De behoefte aan integratie van 'hoofd, hart en handen' neemt toe naarmate de theoretisch intellectuele vakken meer nadruk krijgen. Ieder individu, elke leerling, heeft dagelijks te maken met huishoudvoering. Konsumptie ter discussie stellen binnen het kader van de dagelijkse leefsituatie zal bij de leerlingen meer effect teweeg brengen: de leerling herkent de situaties en zal sneller het verband zien tussen de voorgeschiedte konsumentenproblematiek en zijn of haar eigen belevingswereld.

Huishoudkunde wordt momenteel hoofdzakelijk gegeven aan leerlingen in het LHNO en het MHNO, dus in het beroepsonderwijs. Daar hoort het vak zonder meer thuis, voor het kunnen uitoefenen van functies in de verzorgende beroepen: gezinszorg, bejaardenzorg en ziekenzorg.

Een groot deel van het vak is echter niet op een beroep gericht, behalve dan op het beroep van huisvrouw of -man, maar dat is wel een beroep dat iedereen aangaat. Huishoudkunde is in die zin duidelijk algemeen vormend. Hoort dus behalve in het beroepsonderwijs ook in andere vormen van voortgezet onderwijs thuis.

Vanwege het algemeen vormend karakter van huishoudkunde, inclusief konsumentenonderwijs, is het van belang geen (toekomstige) konsumenten over te slaan bij het geven van konsumentenscho-

ling: op alle scholen verdient het een plaats in de lessentabellen. Daarbij spelen andere overwegingen eveneens een belangrijke rol. Waren vroeger konsumentenzaken voornamelijk vrouwenaangelegenheden, tegenwoordig gaat dat niet meer op. En voor zover het nog zo is, is emancipatie noodzakelijk. Het voorbereiden van jongens en meisjes op hun rol als konsument draagt bij aan die emancipatie en verdient ook daarom meer aandacht in het onderwijs.

De nota is verkrijgbaar bij de Stichting Verlichting Huishoudwetenschappen, Postbus 391, 6700 AJ Wageningen.

Voedsel-kan-je-nog-meer-vertellen

Brood en spelen gaven de Romeinen aan het 'gewone' volk om het ustig te houden. Die vlieger gaat niet meer op sinds er spelen worden gemaakt, die de mensen uitnodigen hun mond open te doen. Een voorbeeld van zo'n spel is het *Voedsel-kan-je-nog-meer-vertellen spel*, gemaakt door studenten van Akademie Diedenoort (THW) te Wageningen.

Doel van het spel is, aan te geven dat de huidige wijze van voedsel produceren samenhangt met het economisch systeem waarin we leven. En, dat je, als je deze wijze van voedsel produceren wilt veranderen, iets aan dat systeem zult moeten doen. Hoe dat zou moeten staan in het spel ter discussie.

Het is geen bordspel, zoals we dat kennen van Monopoly of Haas-en-schildpad, maar een spel gebaseerd op rolomschrijvingen en opdrachten. Er wordt minder aan het toeval overgelaten, wél aan het inlevingsvermogen van de deelnemers. In die beleving ligt ook de kracht van het spel: de deelnemers worden door hun rol als het ware gedwongen op een andere manier tegen zaken aan te kijken, waardoor het inzicht in de problematiek wordt vergroot. Dat werkt vaak beter dan vrijblijvend iets

lezen, of een verhaal aanhoren. Anderzijds geeft een spel wel een versimpeling van de werkelijkheid. Er worden heel wat problemen aangekaart, die zich voor verdere verdieping lenen. Dat maakt het spel geschikt voor (beginnende) groepen die zich in het thema voedsel willen verdiepen, zoals schoolklassen in een project, konsumentengroepen en dergelijke.

Het spel is gericht op mensen vanaf ongeveer 16 jaar, en bestemd voor vrij grote groepen: ongeveer 20 mensen. Het is met eenvoudige ingrediënten te krimpen of uit te breiden voor groepen van 16 tot 30 deelnemers. Om het spel te spelen is een tijd van tenminste 3 uur noodzakelijk.

Het complete spel kost f 9,50 en is te bestellen door overmaking van f 13,50 (inclusief portokosten) op giro 31 53 303 t.n.v. penningmeester Akademie Diedenoort te Wageningen, onder vermelding van Voedselspel.

Berichten

Deze rubriek staat open voor informatie op huishoudkundig terrein, of anderszins voor huishoudkundigen belangrijke informatie. Het redaktiesekretariaat ontvangt het liefst getypte kopij, in tweevoud; kopij voor deze rubriek in andere (gedrukte) vorm – folders, brochures – is ook welkom.

Ook is het mogelijk via deze rubriek *skripties* en *rapporten* onder de aandacht te brengen.

Fout

In het artikel van De Jong, Manschot en Zwetsloot *Wordt de warenwet een konsumentenwet?* In het vorige nummer is helaas een fout geslopen. Het adres, waar briefkaarten en andere materiaal ter ondersteuning van de warenwet-actie kan worden aangevraagd (p. 23) moet luiden: LAVO-actie warenwet, Postbus 485, 3500 AL Utrecht.